

นักเศรษฐศาสตร์ผิดพลาดอย่างมหันต์ได้อย่างไร

How Did Economists Get It So Wrong?

โดย พอล ครุกแมน 2 กันยายน 2009

แปลโดย กอปรทิพย์ อัจฉริยโสภณ จากต้นฉบับบนเว็บไซต์ The New York Times,

http://www.nytimes.com/2009/09/06/magazine/06Economic-t.html?_r=1&pagewanted=print

งานนี้เผยแพร่ภายใต้ลิขสิทธิ์ Creative Commons แบบ Attribution Non-commercial Share Alike (by-nc-sa) โดยผู้สร้างอนุญาตให้ทำซ้ำ แจกจ่าย แสดง และสร้างงานดัดแปลงจากส่วนใดส่วนหนึ่งของงานนี้ได้โดยเสรี แต่เฉพาะในกรณีที่ให้เครดิตผู้สร้าง ไม่นำไปใช้ในการการค้า และเผยแพร่งานดัดแปลงภายใต้ลิขสิทธิ์เดียวกันเท่านั้น

I หลงนึกว่าความสวยงามคือความจริง

ถ้าบอกว่านักเศรษฐศาสตร์ยังสามารถหลงความล้มเหลวในวิชาซีพของตนเองได้อยู่ปัจจุบันนี้คงไม่มีใครเชื่อ ทั้งที่ก่อนหน้านี้ไม่นานมันเป็นเช่นนั้น ความล้มเหลว (อย่างน้อยนักเศรษฐศาสตร์ก็เชื่อมั่นเป็น) ในทางทฤษฎีและทางปฏิบัติที่ว่ามันก็นำพาวิชาซีพีเข้าสู่ยุคทองกันเลยทีเดียว

พวกเขาคิดว่าสามารถหาทางแก้ไขปัญหาภายในทางทฤษฎีได้แล้ว ดังนั้นในรายงานที่ชื่อว่า “The State of Macro” (สภาวะเศรษฐกิจระดับมหภาค หรือเศรษฐศาสตร์มหภาค ซึ่งศึกษาประเด็นภาพรวมของเศรษฐกิจ อย่างเช่นภาวะเศรษฐกิจตกต่ำ) ที่ตีพิมพ์ในปี 2008 เขียนโดย โอลิเวียร์ แบลนชาร์ด (Olivier Blanchard) แห่งมหาวิทยาลัยเอ็มไอที (MIT) ซึ่งปัจจุบันเป็นหัวหน้านักเศรษฐศาสตร์ประจำกองทุนการเงินระหว่างประเทศ (IMF) จึงประกาศว่า “สภาวะของเศรษฐกิจมหภาคยังดีอยู่” ความล้มเหลวของปีก่อนก็จบลงแล้ว แกรมยังเริ่มมี “วิสัยทัศน์ที่บรรจบกันอย่างกว้างๆ” อีกด้วย

ในโลกความเป็นจริง นักเศรษฐศาสตร์ยังเชื่อว่าทุกสิ่งทุกอย่างอยู่ภายใต้การควบคุมหมด โรเบิร์ต ลูคัส (Robert Lucas) แห่งมหาวิทยาลัยชิคาโก ประกาศในการกล่าวรายงานต่อสมาคมเศรษฐศาสตร์อเมริกัน ในปี 2004 ว่า “ปัญหาสำคัญเกี่ยวกับการป้องกันสภาวะเศรษฐกิจตกต่ำได้รับการแก้ไขแล้ว” ส่วนในปี 2004 เบน เบอร์นันเก้ (Ben Bernanke) อดีตศาสตราจารย์ที่พรินซ์ตัน (Princeton) ซึ่งตอนนี้เป็นประธานธนาคารกลางของสหรัฐอเมริกา หรือเฟด (FED) ที่ได้เข้ามามีส่วนในการพัฒนาการระบอบการกำหนดนโยบายเศรษฐกิจ ก็ได้ฉลองการควบคุมดูแลประสิทธิภาพทางเศรษฐกิจในช่วงกว่าสองทศวรรษที่ผ่านมา

แต่พอถึงปีที่แล้ว (2008) ทุกอย่างก็ล่มสลาย

มีนักเศรษฐศาสตร์บางคนที่ยังมองเห็นว่าวิกฤตกำลังใกล้เข้ามา แต่ความล้มเหลวที่พวกนี้คาดคะเนสามารถสร้างปัญหากับวงการนักเศรษฐศาสตร์ได้น้อยมาก เมื่อเทียบกับปัญหาความล้มเหลวของนักเศรษฐศาสตร์ที่ยังมองไม่เห็นความล้มเหลวอัน

ร้ายแรงของเศรษฐกิจระบบตลาดที่อาจเกิดขึ้นได้และสำคัญว่าปัญหาใดๆ ระหว่างช่วงยุคทอง นักเศรษฐศาสตร์การเงิน เชื่อว่าตลาดโดยพื้นฐานมีเสถียรภาพอยู่แล้ว ส่วนราคาหุ้นและสินทรัพย์ก็เป็นไปอย่างที่ควรจะเป็นจริงๆ ไม่มีโมเดลปกติ โมเดลไหนที่บอกว่ามีความเป็นไปได้ที่จะเกิดการล่มสลายอย่างที่เกิดขึ้นเมื่อปีที่แล้วเลย แต่ในขณะเดียวกันนัก เศรษฐศาสตร์ก็มีมุมมองแตกต่างกันอยู่ ฝ่ายหนึ่งยังยืนยันว่าระบบตลาดเสรีเป็นทางที่ถูกแล้ว อีกฝ่ายมองว่าตอนนี้ เศรษฐกิจได้เดินออกนอกเส้นทางแห่งความมั่งคั่งไปแล้ว แต่ก็ยังเชื่อว่าเฟดผู้แสนจะทรงพลังจะสามารถแก้ไข ดึงเศรษฐกิจ กลับเข้าสู่ทางที่ถูกที่ควรได้ แต่ไม่มีฝ่ายไหนเตรียมการรับมือกับเศรษฐกิจที่ออกนอกเส้นทางไปจากที่คิด ก็มีแต่เฟดที่จะ พยายามแก้ไขให้ดีที่สุดเท่าที่จะทำได้เท่านั้น

หลังจากพ้นจากวิกฤตแล้ว เส้นแบ่งค่ายแบ่งขั้วระหว่างนักเศรษฐศาสตร์สำนักต่างๆ ก็กว้างกว่าที่แล้วมามาก คู่ศบ อกว่าแผนกระตุ้นเศรษฐกิจภายใต้การบริหารงานของรัฐบาลโอบามาเป็น “เศรษฐศาสตร์ด้อยคุณภาพ” จอห์น คอคแครน (John Cochrane) เพื่อนร่วมงานของเขาที่ชิคาโก ก็บอกว่านโยบายเหล่านั้นตั้งอยู่บน “นิทานก่อนนอน” ที่ไม่มีใครเชื่อแล้ว แบรด เดอลอง (Brad DeLong) แห่งมหาวิทยาลัยแคลิฟอร์เนีย เบิร์กลีย์ ตอบโต้โดยเขียนเรื่อง “การล่มสลายเชิงวิชาการ” (intellectual collapse) ของสำนักชิคาโก ส่วนตัวผมเองก็ได้เขียนไปว่า ความคิดเห็นจากนักเศรษฐศาสตร์สำนักชิคาโกที่ เพิกเฉยต่อความรู้ที่ได้มาอย่างยากลำบากนั้น ถือเป็นผลผลิตของยุคมืดแห่งเศรษฐศาสตร์มหภาคเลยทีเดียว

เกิดอะไรขึ้นกับวิชาชีพอีเศรษฐศาสตร์ แล้วมันจะเป็นอย่างไรต่อไปจากนี้กันล่ะ

เท่าที่ผมมองเห็น นักเศรษฐศาสตร์บางกลุ่มกำลังเดินไปผิดทาง หลงนึกว่าสมการคณิตศาสตร์ที่ซับซ้อนสละสลวยน่า ประทับใจนั้นสะท้อนโลกแห่งความจริง ก่อนเกิดภาวะเศรษฐกิจตกต่ำครั้งใหญ่ (The Great Depression) นัก เศรษฐศาสตร์ส่วนใหญ่ยึดติดกับความคิดแบบทุนนิยมที่มองว่าตลาดเป็นระบบที่สมบูรณ์แบบหรือไม่กี่เกือบจะสมบูรณ์ แบบ แต่พอเกิดวิกฤตเศรษฐกิจ มีคนตกงานเป็นจำนวนมาก ความคิดลักษณะนี้ก็หายไปหน่อย แต่พอวิกฤตเศรษฐกิจ ตกต่ำเริ่มเลือนลางไป นักเศรษฐศาสตร์ก็กลับมาตกหลุมรักกับแนวคิดในอุดมคติและข้อสมมติเดิมๆ ที่ว่ามนุษย์ทุกคนจะ ทำอะไรย่อมมีเหตุผลและอยู่ในตลาดที่สมบูรณ์แบบ แต่ความนี้ไม่กลับมาเปล่าๆ แต่มีสมการสูตรการตามาด้วย ความ รักครั้งเก่าเกี่ยวกับตลาดในอุดมคติที่เอากลับมาปิดฝุ่นใหม่นั้น แน่หนอนว่าส่งผลส่วนหนึ่งตอบสนองต่อการเปลี่ยนแปลง กระแสของนโยบาย อีกส่วนตอบสนองแรงจูงใจทางการเงิน ในขณะที่การลาพักร้อนไปทำงานให้กับสถาบันฮูเวอร์¹ (Hoover Institution) และโอกาสการทำงานในวอลล์ สตรีท² (Wall Street) ไม่มีอะไรให้น่าดูถูก แต่สาเหตุหลักแห่งความ ล้มเหลวของวิชาชีพอีคือ ความต้องการของนักเศรษฐศาสตร์ที่จะใช้วิธีการที่ครอบจักรวาลและดูดีชาญฉลาด ให้โอกาสนัก เศรษฐศาสตร์ได้สำแดงฤทธิ์เดชด้านคณิตศาสตร์ของพวกเขาด้วย

¹ สถาบันที่รวบรวมนักคิดและผลิตนโยบายสาธารณะและเป็นห้องสมุดด้วย

² ศูนย์กลางภาคการเงินของอเมริกา ตั้งอยู่ในกรุงนิวยอร์ก

น่าเสียดายที่เมื่อนักเศรษฐศาสตร์เชื่อในความคิดแผนโรแมนติกและใส่ชื่อบริสุทธิ (ว่าคนมีเหตุผลและตลาดสมบูรณ์แบบ: ผู้แปล) ทำให้ลืมไปว่าบางทีทุกอย่างมันก็ผิดพลาดกันได้ พวกเขาทำตามอดไม่สนใจในขีดจำกัดในควมมีเหตุผลของมนุษย์ซึ่งนำไปสู่การเกิดฟองสบู่และภาวะฟองสบู่แตกจนได้ รวมทั้งปัญหาของสถาบันที่เติลิดเปิดเปิง ทั้งความไม่สมบูรณ์ของตลาด โดยเฉพาะอย่างยิ่งตลาดการเงิน เป็นสาเหตุให้ระบบปฏิบัติการทางเศรษฐกิจต้องประสบกับความยากลำบากอย่างเฉียบพลัน ฟังพินาศอย่างไม่สามารถคาดคะเนได้ และมองไม่เห็นอันตรายที่เกิดขึ้นเมื่อผู้ออกกฎเกณฑ์ไม่เชื่อในกฎที่ตัวเองออก

ยากที่จะบอกว่าหลังจากนี้อาชีพนักเศรษฐศาสตร์จะเป็นอย่างไรต่อไป แต่ที่แน่ๆ คือนักเศรษฐศาสตร์จะต้องเรียนรู้ที่จะอยู่กับความยุ่งเหยิง ซึ่งหมายความว่าจะต้องยอมรับความสำคัญของความไม่มีเหตุผลและพฤติกรรมที่ไม่สามารถคาดคะเนได้ รวมทั้งต้องเผชิญหน้ากับความไม่สมบูรณ์แบบอันมีเอกลักษณ์ไม่เหมือนใครของตลาด รวมทั้งยอมรับว่า “ทฤษฎีสำหรับทุกสิ่ง” สำหรับเศรษฐศาสตร์ที่แสนสวยงามนั้นยังอยู่ห่างไกลนัก ในทางปฏิบัติแล้ว สิ่งเหล่านี้จะทำให้กระบวนการกำหนดนโยบายเป็นไปด้วยความระมัดระวังมากยิ่งขึ้น และยับยั้งความต้องการที่จะทำลายข้อมปราคาการที่ป้องกันเศรษฐกิจ เพียงแค่เพราะศรัทธาในแนวคิดที่ว่าตลาดจะสามารถแก้ไขปัญหาทุกอย่างได้ด้วยตัวเอง

II จากสมิธ³ ถึง เคนส์⁴ และผู้สนับสนุน

กำเนิดของเศรษฐศาสตร์ในฐานะระเบียบวิธีคิดนั้น ส่วนใหญ่ต้องยกความดีความชอบให้กับ อดัม สมิธ (Adam Smith) ที่ตีพิมพ์หนังสือ “ความมั่งคั่งแห่งชาติ” (The Wealth of Nations) ออกมาในปี 1776 หลังจากนั้น 160 ปี ก็เริ่มมีการพัฒนาในส่วนของทฤษฎีทยอยออกมาจากเดิมเรื่อยๆ โดยที่มีสิ่งยึดเหนี่ยวเป็นศูนย์กลางร่วมกันว่า “จงเชื่อมั่นในตลาด” จริงอยู่ครับ ที่นักเศรษฐศาสตร์ก็ออกมายอมรับว่ามีบางกรณีเหมือนกันที่ตลาดจะล้มเหลว โดยเฉพาะกรณีสำคัญอย่าง “ผลกระทบภายนอก” ที่คนมักจะไม่ส่งผลกระทบต่อคนอื่นโดยไม่ต้องรับผิดชอบ เช่น รถติด หรือการปล่อยมลพิษ แต่ข้อสมมติพื้นฐานของเศรษฐศาสตร์แบบนี้โอคลาสสิก⁵ (ก่อนศตวรรษที่ 19 มีนักทฤษฎีที่คิดค้นแนวคิดแบบ “คลาสสิก” พอเอามาดัดแปลงเพิ่มเติมรายละเอียดเข้าไปใหม่เลยตั้งชื่อว่าเป็นโอคลาสสิก) ก็ยังคงยึดมั่นในจุดยืนที่ว่าเราต้องมีศรัทธาในระบบตลาด

อย่างไรก็ดี ศรัทธาที่ว่านี้ก็ถูกภาวะเศรษฐกิจตกต่ำครั้งใหญ่กระทบแทกจนป่นปี้ไป แต่อันที่จริง ถึงแม้ว่าจะเจอกับความล้มสลายทางเศรษฐกิจอันราบคาบ แต่นักเศรษฐศาสตร์บางคนก็ยังยืนยันว่าไม่ว่าอะไรจะเกิดขึ้น ระบบตลาดก็ยังถูกต้องอยู่ดี โจเซฟ ชุมปีเตอร์ (Joseph Schumpeter) ประกาศในปี 1934 – ปี 1934! ว่า “ภาวะเศรษฐกิจตกต่ำไม่ใช่แคหายนะ

³ อดัม สมิธ บิดาแห่งเศรษฐศาสตร์

⁴ จอห์น เมย์นาร์ด เคนส์ เจ้าสำนักเคนเซียน (Keynesian School)

⁵ แนวคิดที่เชื่อเรื่องควมมีเหตุผลของมนุษย์และตลาดทำงานได้อย่างสมบูรณ์แบบ

ธรรมชาติทั่วไป” เขาเสริมว่า “แต่มันเป็นรูปแบบของอะไรก็ตามที่จะต้องเกิดขึ้นอยู่แล้ว” แต่นักเศรษฐศาสตร์หลายคน และในที่สุดก็รวมถึงนักเศรษฐศาสตร์ส่วนใหญ่ หันมาหาแนวคิดของ จอห์น เมย์นาร์ด เคนส์ (John Maynard Keynes) สำหรับคำอธิบายว่าเกิดอะไรขึ้นและแนวทางแก้ไขสำหรับภาวะเศรษฐกิจตกต่ำ

เคนส์ไม่เคยอยากให้รัฐบาลเข้ามายุ่งเกี่ยวกับเศรษฐกิจเลย แม้ว่าคุณจะได้ยินมาอย่างนั้นก็ตาม เขาวิเคราะห์งานชิ้นโบว์แดงในปี 1936 ของเขาที่ใช้ชื่อว่า “ทฤษฎีทั่วไปของการจ้างงาน, ดอกเบี้ยและเงิน” (The General Theory of Employment, Interest and Money) ว่ามัน “มีนัยยะที่อนุรักษ์นิยมอยู่พอสมควร” เขาต้องการแก้ไขส่วนที่บกพร่องของทุนนิยม ไม่ได้ต้องการแทนที่มัน อย่างไรก็ตาม เคนส์ก็ได้ท้าทายความคิดที่มองว่าระบบตลาดเสรีไม่จำเป็นต้องมีคนมาเอาใจใส่ดูแล โดยเฉพาะตลาดการเงินที่เคนส์เชื่อว่าถูกรบกวนโดยการเก็งกำไรระยะสั้น ที่สนใจปัจจัยพื้นฐานเพียงน้อยนิด เคนส์เรียกร้องให้รัฐบาลเข้ามาแทรกแซงถ้าเกิดเหตุจำเป็น โดยอาจจะพิมพ์ธนบัตรเพิ่มและใช้จ่ายในส่วนของภาคสาธารณะ เพื่อที่จะต่อสู้กับปัญหาการว่างงานที่เกิดขึ้นขณะเศรษฐกิจตกต่ำ

สำคัญมากที่ต้องทำความเข้าใจว่าเคนส์ไม่ได้แค่กล้าเสนออะไรใหม่ๆ ที่ไม่มีอะไร แต่ “ทฤษฎีทั่วไปฯ” เป็นงานที่ละเอียดอ่อนมีการวิเคราะห์อย่างลึกซึ้ง ซึ่งตรงใจนักเศรษฐศาสตร์ชั้นเยี่ยมรุ่นใหม่ๆ ทั้งหลายในยุคนั้น กระนั้นก็ดี เรื่องราวของเศรษฐศาสตร์ต่อจากนั้นในคริสต์ทศวรรษหลัง เป็นการล่าถอยจากแนวคิดของเคนส์กลับมาสู่แนวคิดแบบนีโอคลาสสิกอีกครั้งหนึ่ง เศรษฐศาสตร์แบบคลาสสิกถูกฟื้นฟูขึ้นมาโดย มิลตัน ฟรีดแมน (Milton Friedman) แห่งมหาวิทยาลัยชิคาโก ในช่วงต้นปี 1953 ฟรีดแมนได้เสนอว่าเศรษฐศาสตร์แบบนีโอคลาสสิกนั้น สามารถทำงานได้ดี ดังคำอธิบายที่บอกว่า (เศรษฐศาสตร์แบบนีโอคลาสสิก: ผู้แปล) เป็นหนทางที่ทำให้เศรษฐกิจสามารถทำงานให้ได้ทั้ง “ผลลัพธ์ที่ออกมาและควรค่าแก่ความไว้วางใจ” .....แล้วถ้าเกิดภาวะเศรษฐกิจตกต่ำล่ะ

ฟรีดแมนเริ่มโจมตีเคนส์ด้วยหลักคิดของสำนักการเงินนิยม (Monetarism) ซึ่งสำนักนี้เห็นด้วยว่าตลาดต้องการเครื่องมือในการรักษาเสถียรภาพ ฟรีดแมนยังเคยพูดครั้งหนึ่งว่า “ตอนนี้พวกเราทุกคนเป็นพวกเคนส์กันหมดแล้ว” แม้ว่าภายหลังเขาจะแก้ต่างว่าเขาพูดภายใต้บริบทนั้นเท่านั้น อย่างไรก็ตาม สำนักการเงินนิยมหรือโมเนทาริสต์ (Monetarist) ต้องการให้รัฐเข้ามาแทรกแซงน้อยมากและโดยทางอ้อมเท่านั้น โดยอาจจะให้ธนาคารกลางทำหน้าที่รักษาอุปทานของเงินที่หมุนเวียนภายในประเทศ, เงินสดที่หมุนเวียนในระบบและเงินฝากของธนาคาร ให้เติบโตอย่างมีเสถียรภาพ เท่านั้นที่เพียงพอที่จะป้องกันการเกิดภาวะเศรษฐกิจตกต่ำได้แล้ว ฟรีดแมนกับแอนนา ชวาร์ตซ์ (Anna Schwartz) แย้งว่าถ้าเฟดทำหน้าที่ได้เหมาะสมกว่านี้ ภาวะเศรษฐกิจตกต่ำครั้งใหญ่ก็จะไม่เกิดขึ้น หลังจากนั้น ฟรีดแมนก็ยังได้ยกกรณีขึ้นมาต่อต้านความพยายามอย่างจริงจังของรัฐในการผลักดันอัตราการว่างงานให้ต่ำกว่าระดับ “ธรรมชาติ”⁶ (คิดว่าในอเมริกาปัจจุบัน อัตรานี้อยู่ที่ประมาณ 4.8%) เขาคาดการณ์ว่าการใช้นโยบายขยายตัวที่มากเกินไป อาจนำไปสู่ทั้งปัญหาเงินเฟ้อและอัตราการว่างงานที่สูงเกิดขึ้นพร้อมๆ กัน ซึ่งการคาดการณ์นี้ก็เป็จริง เมื่อเกิดปัญหา stagflation (คือภาวะที่เงินเฟ้ออยู่ใน

⁶ สำนักการเงินนิยมเชื่อว่า มีอัตราการว่างงานในระดับ “ธรรมชาติ” ที่ทำให้เกิดความสมดุลในระบบ

ระดับสูง ในขณะที่เศรษฐกิจก็ชะลอตัว อัตราการว่างงานสูง : ผู้แปล) ในยุค 1970 ทำให้ความน่าเชื่อถือของกระแสการต่อต้านเคนส์เพิ่มสูงขึ้นอีก

อย่างไรก็ดีในที่สุด วิกฤตการณ์ต่อต้านเคนส์ก็ไปไกลกว่าจุดยืนของฟรีดแมน ซึ่งดูพอเหมาะพอดี (moderate) ไปเลยเมื่อเปรียบเทียบกับสิ่งที่สาวกของเขากล่าวหลังจากนั้น ความคิดของเคนส์ที่เย้ยหยันว่าตลาดการเงินเป็นดัง “คาสีโน” ถูกแทนที่ด้วยทฤษฎี “ตลาดมีประสิทธิภาพสมบูรณ์” ในหมู่นักเศรษฐศาสตร์การเงิน (financial economists) ทฤษฎีนี้เน้นว่าราคาสินทรัพย์ในตลาดการเงินสะท้อนความเป็นจริงอยู่เสมอ ถ้าหากมีข้อมูลสมบูรณ์⁷ ระหว่างที่นักเศรษฐศาสตร์หลายคนปฏิเสธกรอบคิดของเคนส์ในการทำความเข้าใจภาวะเศรษฐกิจตกต่ำไปอย่างสมบูรณ์แล้ว บางคนก็เริ่มหันกลับมาหาทฤษฎีเตอร์และคนที่แก้ตัวตอนที่เกิดเศรษฐกิจตกต่ำครั้งใหญ่เมื่อคราวก่อน ที่ต่างมองว่าภาวะเศรษฐกิจซบเซาเป็นนิमितหมายอันดี เป็นส่วนหนึ่งในกระบวนการเปลี่ยนแปลงทางเศรษฐกิจ หรือบางคนก็อาจจะยังไม่คิดไปไกลขนาดนั้น ก็จะบอกว่าความพยายามใดๆ ที่จะต่อสู้กับภาวะเศรษฐกิจตกต่ำน่าจะเป็นผลเสียต่อเศรษฐกิจมากกว่าผลดี

แต่ก็ไม่ใช่ทุกคนที่อยากจะไปในเส้นทางนี้ หลายคนกลายมาเป็นพวกเคนส์ใหม่หรือนิวเคนส์ ที่ยังคงเชื่อมั่นในบทบาทของภาครัฐ แม้ว่าส่วนใหญ่จะยอมรับแนวคิดที่ว่าผู้บริโภคและนักลงทุนมีเหตุมีผลและโดยทั่วไปตลาดก็ทำงานได้ดี

แน่นอนว่าย่อมมีบางส่วนที่ไม่ได้เห็นด้วยกับแนวโน้มนี้ไปเสียหมด นักเศรษฐศาสตร์บางคนยังคงทำทฤษฎีสมมติฐานที่มองว่าคนมีพฤติกรรมที่มีเหตุมีผล ยังคงตั้งคำถามต่อความเชื่อที่ว่าสามารถไว้วางใจตลาดการเงินได้ และพยายามชี้ให้เห็นถึงวิกฤตการณ์ที่เกิดขึ้นครั้งแล้วครั้งเล่าในประวัติศาสตร์เศรษฐกิจ ที่ส่งผลทำลายเศรษฐกิจจนพังย่อยยับ แต่คนพวกนี้ก็เหมือนกับกำลังว่ายน้ำทวนกระแสน้ำ ทำให้ไม่สามารถจะก้าวข้ามความพึงพอใจอย่างใต้อะไรที่หวงระลึกถึงอดีตอันหวานชื่นที่แพร่ขยายไปจนทั่วได้

III การเงินแบบแพงกลอส

ช่วงยุค 1930 มีเหตุชัดเจนที่ตลาดการเงินไม่ได้รับความเคารพเท่าที่ควร เคนส์เปรียบเทียบมันกับ “การแข่งขันในหนังสือพิมพ์อันหนึ่งที่ผู้เข้าแข่งขันต้องเลือกรูปของคนที่น่าตาดีที่สุดใน 6 คนขึ้นมาจากรูป 100 รูป โดยจะมอบรางวัลให้กับผู้เข้าแข่งขันที่เลือกได้คล้ายกับความชอบเฉลี่ยของผู้เข้าแข่งขันส่วนใหญ่มากที่สุด ดังนั้นหมายความว่าผู้เข้าแข่งขันจะไม่ได้เลือกคนที่ตัวเองคิดว่าหน้าตาดีที่สุด แต่จะเลือกคนที่เขาคิดว่าคนอื่น ๆ น่าจะชอบมากที่สุดแทน”

เคนส์ก็คิดว่ามันเป็นความคิดที่แย่มากที่ยอมให้ตลาด ซึ่งนักเก็งกำไรคอยแต่ไล่ตามว่าคนอื่นจะทำอะไร มากำหนดการตัดสินใจสำคัญๆ ทางธุรกิจ “เมื่อการพัฒนาทุนภายในประเทศต้องกลายเป็นผลพลอยได้จากกิจกรรมในคาสีโน งานนี้ก็คงจะไม่สำเร็จหรอก”

7

หมายถึงทุกคนสามารถเข้าถึงข้อมูลได้อย่างสมบูรณ์เท่าเทียมกัน

ตั้งแต่ 1970 เป็นต้นมาการศึกษาตลาดการเงินดูเหมือนจะตกเป็นของ ดร.แพงกลอส⁸ (Dr.Pangloss) ของวอลแตร์⁹ (Voltaire) ผู้ซึ่งยืนยันว่าเราอาศัยอยู่บนโลกที่ดีที่สุดเท่าที่จะเป็นไปได้แล้ว การเสวนาเรื่องความไม่มีเหตุผลของนักลงทุน, ภาวะฟองสบู่ หรือการเก็งกำไรเชิงทำลายล้างดูเหมือนว่าจะอันตรายหายไปจากวงสนทนาในภาควิชาการโดยสิ้นเชิง ทั้งวงการถูกครอบงำจากข้อสมมติที่ประกาศโดยยูจีน ฟามา (Eugene Fama) แห่งมหาวิทยาลัยชิคาโก ว่า “ตลาดมีประสิทธิภาพสูงสุด” เขาอ้างว่าถ้าเปิดเผยข้อมูลให้เป็นสาธารณะ สินทรัพย์ในตลาดการเงินจะสะท้อนราคาที่แท้จริงออกมาได้ (ยกตัวอย่างราคาหุ้นของบริษัทมักจะสะท้อนมูลค่าของบริษัทโดยตรงไปตรงมา หากมีข้อมูลเกี่ยวกับรายได้ของบริษัท ช่องทางของธุรกิจและอื่นๆ) พอมาถึงยุค 1980 ไมเคิล เจนเซน (Michael Jensen) แห่งคณะบริหารธุรกิจจากฮาร์วาร์ด ก็บอกว่าในเมื่อตลาดการเงินย่อมสะท้อนมูลค่าพื้นฐานอย่างถูกต้องเสมอ ทางที่ดีที่สุดที่เจ้าของบริษัทควรจะทำก็คือการทำให้ราคาหุ้นสูงที่สุดเท่าที่จะเป็นไปได้ พุดอีกนัยหนึ่งก็คือ นักเศรษฐศาสตร์เชื่อว่าเราสามารถไว้ใจให้การพัฒนาทุนภายในประเทศอยู่ในมือของสิ่งที่เคนส์เรียกว่า “คาลิโน”

ยากที่จะโต้แย้งว่าการเปลี่ยนแปลงลักษณะของวิชาชีพเศรษฐศาสตร์ก็เปลี่ยนไปตามเหตุการณ์ จริงอยู่ ความทรงจำเกี่ยวกับวิกฤตในปี 1929 ค่อยๆ เลือนรางลงทีละนิด แต่หลังจากนั้นตลาดก็อยู่ในภาวะกระทิง¹⁰ โดยมีข่าวลือของการเก็งกำไรส่วนเกินแพร่สะพัดไปทั่ว ตามด้วยภาวะหมี¹¹ ต่อมาในปี 1973-4 มูลค่าตลาดลดลงไป 48% และในปี 1987 ตลาดก็ดิ่งลงเหว ดัชนีดาวนิโจนส์ดิ่งลงไป 23% ในวันเดียว โดยไม่ทราบสาเหตุที่ชัดเจน เหตุการณ์ต่างๆ เหล่านี้ก็คงพอที่จะทำให้เราตั้งข้อสงสัยต่อความมีเหตุผลของตลาดได้บ้างแล้วละ

อย่างไรก็ตาม เหตุการณ์เหล่านี้ที่เคนส์มองว่าเป็นหลักฐานของความเชื่อถือไม่ได้ของตลาด ก็ทำให้แนวคิดแสนสวยงามเกี่ยวกับตลาดต่างพร้อยไปแค่นิดหน่อยเท่านั้น นักเศรษฐศาสตร์การเงินยังคงพัฒนาโมเดลทางทฤษฎีต่อไป เป็นโมเดลที่สมมติว่านักลงทุนจะชั่งน้ำหนักระหว่างความเสี่ยงกับผลได้อย่างมีเหตุผล เรียกโมเดลนี้ว่า การตั้งราคาสินทรัพย์ทุน (Capital Asset Pricing Model: CAPM) (อ่านออกเสียงว่าแคป-เอ็ม) ซึ่งเป็นโมเดลที่สุดแสนจะมหัศจรรย์ และถ้ายอมรับข้อสมมติเบื้องต้นได้ โมเดลนี้จะถือว่ามีประโยชน์มาก CAPM ไม่ได้บอกแค่ควรจัดพอร์ตการลงทุนอย่างไรนะ จากมุมมองที่สำคัญกว่าจากอุตสาหกรรมการเงิน มันยังบอกว่าด้วยว่าจะตั้งราคาอนุพันธ์ ซึ่งมีมูลค่าอ้างอิงจากหลักทรัพย์อีกทีหนึ่งได้อย่างไร ทฤษฎีใหม่ที่มีประโยชน์อย่างเห็นได้ชัดและดูดีอย่างนี้ ก็ทำให้ผู้คิดค้นได้รับรางวัลโนเบล และหลายคนที่เอาไปประยุกต์ต่อยอดก็ยังได้รับรางวัลอะไรต่อมิอะไรอีกมากมาย การที่เอาสูตรคณิตศาสตร์อันซับซ้อนเข้ามาใส่ไว้ใน

⁸ ตัวละครตัวหนึ่งของวอลแตร์ ในหนังสือเรื่อง ก้องคิดด์

⁹ นักเขียนชาวฝรั่งเศส

¹⁰ ตลาดหุ้นคึกคัก

¹¹ ตลาดหุ้นตกต่ำ

โมเดลใหม่ ทำให้การใช้โมเดล CAPM ต้องอาศัยผู้เชี่ยวชาญด้านการคำนวณ และมีจิตวิญญาณทางธุรกิจ ศาสตราจารย์ทางธุรกิจจึงกลายเป็นนักวิทยาศาสตร์สติเฟื่องประจำวอลล์ สตรีท ที่หารายได้จากวงการนี้ได้ไม่น้อยเลย

พูดอย่างยุติธรรมแล้ว นักทฤษฎีการเงินก็ไม่ได้ยอมรับข้อสมมติเรื่อง ตลาดมีประสิทธิภาพสมบูรณ์ เพียงแค่เพราะว่ามันดูดี สะดวก และสร้างกำไรงดงามเท่านั้น แต่พวกเขายังมีหลักฐานทางสถิติที่ตอนแรกดูเหมือนว่าจะสนับสนุนแนวคิดนี้ แต่หลักฐานนี้ก็เป็นเพียงรูปแบบที่จำกัดขอบกล นักเศรษฐศาสตร์การเงินไม่ค่อยตั้งคำถามที่ดูเหมือนว่าจะเห็นได้ชัด (แต่ตอบยาก) อย่างเช่นคำถามที่ว่า ราคาสินทรัพย์เป็นเหตุเป็นผลหรือไม่ ถ้าเทียบกับปัจจัยพื้นฐานในโลกแห่งความเป็นจริง อย่างเช่นอัตรากำไร แต่จะถามแค่ว่าราคาสินทรัพย์เป็นเหตุเป็นผลหรือไม่ถ้าเทียบกับราคาสินทรัพย์อื่น ๆ ลARRY ซัมเมอร์ส (Larry Summers) ซึ่งตอนนี้เป็นที่ปรึกษาาระดับสูงด้านเศรษฐกิจในรัฐบาลโอบามา เคยล้อเลียนศาสตราจารย์ทางการเงินด้วยนิทานเปรียบเทียบเกี่ยวกับ “นักเศรษฐศาสตร์ซอสมะเขือเทศ” ที่ “ได้แสดงว่าซอสมะเขือเทศขวดใหญ่มักขายได้ดีกว่าเป็นสองเท่าของซอสมะเขือเทศขวดเล็ก” เลยสรุปจากเหตุนี้ว่าตลาดซอสมะเขือเทศมีประสิทธิภาพโดยสมบูรณ์ แต่ไม่ว่าจะเป็นการล้อเลียนนี้หรือข้อวิจารณ์ที่สุภาพกว่าจากนักเศรษฐศาสตร์อย่าง โรเบิร์ต ซิลเลอร์ (Robert Shiller) แห่งมหาวิทยาลัยเยล ก็ไม่ค่อยมีผลกระทบอะไรมากนัก นักทฤษฎีทางการเงินยังคงเชื่อว่าโมเดลนั้นถูกต้องโดยเนื้อแท้ของมัน และคนในโลกความเป็นจริงก็ตัดสินใจบนความเชื่อเช่นนั้นเหมือนกัน หนึ่งในนั้นก็คือ อลัน กรีนสแปน (Alan Greenspan) อดีตประธานเฟดและผู้สนับสนุนการผ่อนปรนกฎเกณฑ์ในภาคการเงินอย่างต่อเนื่องยาวนาน และปฏิเสธเสียงเรียกร้องที่ต้องการให้ควบคุมการปล่อยเงินกู้ซับไพรม์หรือไม่ก็เตรียมตัวรับพองสบู่ที่ใหญ่ขึ้นเรื่อยๆ ของอสังหาริมทรัพย์ที่อาจกลายเป็นปัญหาหลัก เพียงเพราะเขาเชื่อว่าเศรษฐศาสตร์การเงินสมัยใหม่จะควบคุมทุกสิ่งทุกอย่างได้

ในปี 2005 สมัยที่กรีนสแปนยังดำรงตำแหน่งในเฟดอยู่ ระหว่างการประชุมมีผู้เข้าร่วมประชุมใจกล้าคนหนึ่งชื่อ รากูราม ราจัน (Raghuram Rajan) (ซึ่งนำแปลใจว่าสอนอยู่ที่มหาวิทยาลัยชิคาโก¹²) เขียนรายงานที่เตือนว่าระบบการเงินในปัจจุบันกำลังเผชิญกับความเสี่ยงในระดับที่อันตราย แต่เขาก็กลับถูกคนอื่น ๆ เย้ยหยันกันหมด รวมทั้ง แลร์รี่ ซัมเมอร์ส ที่บอกว่าคำเตือนของราจัน “ตั้งอยู่บนความเข้าใจที่ผิด” (misguided)

อย่างไรก็ตาม เมื่อเดือนตุลาคมปีที่แล้ว (2008) กรีนสแปนก็ได้ออกมายอมรับว่า เขาอยู่ในภาวะ “ซ็อกจนไม่อยากจะเชื่อ” เพราะ “หอคอยงาช้างของนักวิชาการทั้งหลาย” ได้ “ล่มสลาย” ลงแล้ว ตั้งแต่การล่มสลายของหอคอยงาช้าง ตลาดในโลกแห่งความจริงก็ล่มสลายไปด้วย ผลลัพธ์คือเศรษฐกิจซบเซาอย่างรุนแรง หรือเรียกได้ว่าแย่ที่สุดตั้งแต่ยุคเศรษฐกิจตกต่ำครั้งใหญ่ ผู้ผลิตนโยบายควรจะทำอย่างไรกันเล่า? น่าเสียดายว่าแทนที่เศรษฐศาสตร์มหภาคจะมีวิธีเตรียมพร้อมรับภาวะเศรษฐกิจตกต่ำที่ชัดเจน แต่ปัจจุบันกลับอยู่ในสภาวะยุ่งเหยิงของตัวเอง

---

12 ชิคาโก เป็นแหล่งของนักเศรษฐศาสตร์นีโอคลาสสิกที่สนับสนุนแนวคิดเรื่องตลาดสมบูรณ์แบบและคนมีเหตุมีผล

IV ความลำบากของเศรษฐกิจมหภาค

จอห์น เมย์นาร์ด เคนส์เขียนในบทความชื่อ “The Great Slump of 1930” ไว้ว่า “เราได้เข้าไปพัวพันในความยุ่งเหยิงขนาดยักษ์ เราควบคุมเครื่องมือที่ซับซ้อนผิดพลาดไปแล้ว มันเป็นการทำงานที่เราไม่เข้าใจ ผลที่ออกมาก็คือ ความเป็นไปได้ที่จะสร้างความมั่งคั่งอาจสูญเปล่าไปสักกระยะหนึ่ง...ซึ่งอาจจะเป็นระยะเวลาที่นานทีเดียว” เขาพยายามอธิบายว่าตอนนี้โลกกำลังปกคลุมไปด้วยความเสียหาย และความเป็นไปได้ของโลกที่จะสร้างความมั่งคั่งก็สูญหายไปช่วงระยะเวลาหนึ่ง ซึ่งกว่าภาวะเศรษฐกิจตกต่ำทั่วโลกจะถึงจุดสิ้นสุด ก็ต้องรอให้สงครามโลกครั้งที่สองจบลง¹³

ทำไมการวินิจฉัยเรื่องภาวะเศรษฐกิจตกต่ำครั้งใหญ่ของเคนส์ ในฐานะที่เป็น “ความยุ่งเหยิงขนาดใหญ่มาก” จึงโดนใจทุกคนมากในทีแรก และทำไมนักเศรษฐศาสตร์ในช่วงปี 1975 จึงแบ่งแยกจากมุมมองของเคนส์ออกเป็นหลายฝ่าย ผมอยากอธิบายแก่นเศรษฐศาสตร์ของเคนส์ โดยใช้ตัวอย่างที่เกิดขึ้นจริงมาเปรียบเทียบ เป็นตัวอย่างของความยุ่งเหยิงขนาดเล็กที่สามารถป่วนเศรษฐกิจทั้งหมดได้ เราลองมาดูอุปสรรคต่างๆ ของสหกรณ์กลุ่มพี่เลี้ยงเด็กแคปิตอล ฮิลล์ (Capitol Hill Baby-Sitting Co-op) กัน

บทความหนึ่งที่ตีพิมพ์ในวารสาร The Journal of money, credit and banking ปี 1977 เล่าว่ามีสหกรณ์แห่งหนึ่งที่มีสมาชิกเป็นคู่สามีภรรยา จำนวน 150 คู่มารวมกลุ่มกัน และเห็นพ้องต้องกันว่าแต่ละคู่จะสลับกันช่วยทำหน้าที่ดูแลลูกๆ ของคู่อื่นๆ ที่ต้องการออกไปเที่ยวตอนกลางคืนให้ และเพื่อให้เกิดความยุติธรรม สหกรณ์จึงทำคูปองกระดาษ ซึ่งแต่ละใบหมายถึงการดูแลเด็กเป็นเวลาครึ่งชั่วโมง ซึ่งจะเขียนชื่อของผู้ดูแลลงไป แต่ละคนก็มีคูปองกันคนละ 20 ใบไว้ใช้เวลาอยากออกไปเที่ยวไหน แต่ถ้าต้องการออกจากกลุ่มก็ต้องคืนคูปองจำนวน 20 ให้กับกลุ่ม

แต่การถกกลับกลายเป็นว่าสมาชิกแต่ละคนก็อยากมีคูปองเยอะๆ มากกว่า 20 ใบ เพื่ออยากจะทำออกไปเที่ยวไหนติดต่อกันบ่อยๆ จึงทำให้ไม่มีใครอยากจะใช้คูปอง และหลายคนยังอยากจะทำหน้าที่เลี้ยงเด็ก เพื่อที่จะได้คูปองเพิ่มขึ้นอีก แต่การจะได้คูปองนั้น ต้องรอให้มีคู่ไหนที่อยากออกไปเที่ยวก่อน (แต่อย่างทีบอกไปแล้วว่าใครๆ ก็อยากเก็บคูปองไว้ไม่ยอมออกไปไหน: ผู้แปล) จึงทำให้งานเลี้ยงเด็กหายากมาก สมาชิกก็ถึงเลที่จะออกไปเที่ยวข้างนอกมากกว่าแต่ก่อนเสียอีก ก็ต้องเลี้ยงลูกเองตลอด ทำให้พี่เลี้ยงยิ่งหายากขึ้นเรื่อยๆ.....

ในที่สุดสหกรณ์จึงต้องตกอยู่ในภาวะถดถอย

โอเค คุณคิดอย่างไรครับกับเรื่องนี้ อย่าไปมองว่ามันนี่เงาและไม่สำคัญ เพราะนักเศรษฐศาสตร์ชอบใช้ตัวอย่างขนาดเล็กเพื่อสะท้อนปัญหาที่ใหญ่กว่าเสมอ ตั้งแต่อดัม สมิทที่มองเห็นรากของการพัฒนาเศรษฐกิจจากโรงงานเข็มหมุด และพวกเขาถูกเสียดด้วย คำถามก็คือตัวอย่างที่ยกขึ้นมา ที่ว่าภาวะซบเซาเกิดจากปัญหาอุปสงค์ที่ไม่เหมาะสม (กล่าวคือไม่มีอุป

13

ภาวะเศรษฐกิจตกต่ำครั้งใหญ่เกิดขึ้นในปี 1929 ส่วนสงครามโลกเกิดเมื่อปี 1945

สงค์สำหรับพี่เลี้ยงเด็กมากพอ สุดท้ายทำให้ไม่มีพี่เลี้ยงเด็กสำหรับคนที่ต้องการ) สะท้อนสิ่งที่เกิดขึ้นในภาวะชบเซาจริง ๆ หรือไม่

ถ้าเป็น 40 ปีที่แล้ว นักเศรษฐศาสตร์ส่วนใหญ่ต้องเห็นด้วยกับการตีความแบบนี้ อย่างไรก็ตามก็ตีความได้แบ่งออกเป็น 2 ฝ่ายใหญ่ๆ นั่นคือ นักเศรษฐศาสตร์ “น้ำเค็ม” (ส่วนใหญ่อยู่ตามมหาวิทยาลัยที่ติดชายฝั่งของสหรัฐอเมริกา) ที่มองว่าแนวคิดแบบเคนส์เกี่ยวกับเรื่องภาวะเศรษฐกิจชบเซานั้นมีส่วนถูกไม่มากก็น้อย อีกฝ่ายคือ นักเศรษฐศาสตร์ “น้ำจืด” (ส่วนใหญ่อยู่ตามมหาวิทยาลัยที่ไม่ติดชายฝั่ง) ที่มองว่าแนวคิดของเคนส์ไร้สาระ

นักเศรษฐศาสตร์น้ำจืดโดยหลักเป็นพวกนีโอคลาสสิกบริสุทธิ์ พวกเขาเชื่อในข้อสมมติที่ว่าผู้คนล้วนแล้วแต่มีเหตุผลและตลาดทำงานอย่างสมบูรณ์ พวกเขาจะมองว่าไม่มีทางเป็นไปได้ที่อุปสงค์จะไม่เพียงพอ เพราะถึงอย่างไรราคาก็จะเกิดขึ้นที่จุดตัดระหว่างอุปสงค์กับอุปทาน ถ้าคนอยากได้คูปองพี่เลี้ยงมากขึ้น มูลค่าของคูปองก็จะเพิ่มสูงขึ้น สมมติแต่เดิมคูปองอันหนึ่ง คือเวลาดูแลเด็กครึ่งชั่วโมง ก็จะเพิ่มเป็น 40 นาทีแทนหรืออีกด้านหนึ่ง ต้นทุนของงานเลี้ยงเด็ก 1 ชั่วโมง ที่ต้องใช้คูปอง 2 ใบ ลดเหลือ 1.5 ใบแทน ซึ่งมันจะแก้ปัญหาเอง อำนาจการใช้จ่ายของคูปองในกระแสจะเพิ่มสูงขึ้น ดังนั้นคนจะรู้สึกที่ไม่อยากเก็บคูปองอีก และมันก็จะไม่เกิดภาวะชบเซา แต่ข้อสมมตินี้ก็พิสูจน์ด้วยตัวอย่างของสหกรณ์พี่เลี้ยงเด็กแล้วว่ามันไม่เป็นเช่นนั้น

การที่อุปสงค์สำหรับการจ้างงานมีน้อยกว่าคนที่ต้องการทำงานมันไม่เหมือนช่วงเศรษฐกิจชบเซาหรือ นักทฤษฎีน้ำจืดบอกว่าสิ่งที่เห็นอาจถูกบิดเบือนไปได้ เศรษฐกิจที่สุขภาพดีในมุมมองของเขา ความล้มเหลวทั้งหลายของอุปสงค์ไม่สามารถเกิดขึ้น และนั่นหมายความว่ามันจะไม่เกิด โคแคเรน แห่งมหาวิทยาลัยชิคาโกกล่าวว่า เศรษฐศาสตร์แบบเคนส์ “พิสูจน์ได้ว่าผิด”

อย่างไรก็ตามภาวะเศรษฐกิจตกต่ำก็ยังเกิดขึ้น ทำไมจึงเป็นเช่นนั้น? ในยุค 1970 นักเศรษฐศาสตร์น้ำจืดชั้นนำ เจ้าของรางวัลโนเบล โรเบิร์ต ลูคัส แย้งว่าภาวะเศรษฐกิจตกต่ำมีสาเหตุมาจากความโกลาหลช่วงครึ่งช่วงคราว แรงงานและบริษัทมีปัญหาต่างๆ กันไปตามความเปลี่ยนแปลงในระดับราคา เนื่องจากภาวะเงินเฟ้อหรือเงินฝืดจากการเปลี่ยนแปลงในสภาพการณ์ธุรกิจของตนเอง และลูคัสเตือนว่าความพยายามที่จะต่อสู้กับวงจรธุรกิจอันใดก็ตาม อย่างการใช้นโยบายอะไรอาจจะยิ่งไม่เป็นผลดี ทำให้เกิดความโกลาหลมากยิ่งขึ้น

แม้ว่าในยุค 1980 นักเศรษฐศาสตร์น้ำจืดหลายคนจะปฏิเสธที่จะยอมรับชกนิตว่าภาวะชบเซาทางเศรษฐกิจเป็นสิ่งที่ไม่ดี แต่ผู้นำเทรนด์ใหม่ โดยเฉพาะอย่างยิ่ง เอ็ดเวิร์ด เพรสคอต (Edward Prescott) ที่ตอนนั้นอยู่มหาวิทยาลัยมินเนโซตา (คุณ จะเห็นได้ว่าพวกน้ำจืดมาจากที่ไหนกันบ้าง) ก็แย้งว่าความผันผวนของราคาและการเปลี่ยนแปลงของอุปสงค์นั้น แท้ที่จริงแล้วไม่เกี่ยวกับวงจรธุรกิจ แต่ที่มันเกิดความผันผวนนั้นเป็นเพราะการเปลี่ยนแปลงในระดับการพัฒนาเทคโนโลยีของวงจรธุรกิจ ถ้าแรงงานตอบสนองต่อการทำงานดี, ได้ทำงานท่ามกลางสิ่งแวดล้อมที่เอื้ออำนวย ระดับการพัฒนาจะเพิ่มขึ้น ส่วนคนที่ตกงานนั้น ก็เป็นเพราะเขามีเจตนาอยากออกจากงานเอง

พูดอย่างตรงไปตรงมา ทฤษฎีนี้ฟังดูเชื่อถือได้เพียงเสี้ยวเดียว เศรษฐกิจตกต่ำครั้งใหญ่ที่คนตกงานกันเป็นเบือ ที่จริงแล้วเป็นการพักร้อนครั้งใหญ่หรือ? พูดอย่างจริงจัง ผมคิดว่ามันเง่าเงาจริงๆ แต่ข้อสมมติพื้นฐานของทฤษฎี “วงจรธุรกิจที่แท้จริง” (real business cycle) ของเพรสคอตนั้นแฝงด้วยโครงสร้างของโมเดลทางคณิตศาสตร์อันชาญฉลาด แบบที่เอาเทคนิคทางสถิติที่สลับซับซ้อนมาศึกษาข้อมูลจริง และทฤษฎีนี้ก็เข้ามาครอบงำการสอนวิชาเศรษฐศาสตร์มหภาคในหลายๆ คณะในมหาวิทยาลัย สิ่งที่สะท้อนอิทธิพลในเรื่องนี้คือ ในปี 2004 เพรสคอตได้รับรางวัลโนเบลร่วมกับฟินน์ ไคด์แลนด์ (Finn Kydland) แห่งมหาวิทยาลัยคาร์เนกี เมลลอน

ในขณะเดียวกัน นักเศรษฐศาสตร์น้ำเค็มก็ไม่ได้ไปทางนั้น ขณะที่นักเศรษฐศาสตร์น้ำจืดทำตัวเป็นนักทฤษฎี นักเศรษฐศาสตร์น้ำเค็มก็ทำตัวเป็นนักปฏิบัติ ถึงแม้ว่านักเศรษฐศาสตร์อย่าง เอ็น เกรกอรี แมนคิว (N. Gregory Mankiw) แห่งฮาร์วาร์ด โอลิเวียร์ แบลนชาร์ด (Olivier Blanchard) แห่งเอ็มไอที และเดวิด โรเมอร์ (David Romer) แห่งมหาวิทยาลัยแคลิฟอร์เนีย เบิร์กลีย์ จะยอมรับว่ามันยากที่จะผสมผสานมุมมองเรื่องภาวะชบเซทางเศรษฐกิจที่เกี่ยวกับเรื่องอุปสงค์ของเคนส์กับทฤษฎีนีโอคลาสสิก แต่จริงๆ แล้วพวกเขาพบหลักฐานที่บ่งชี้ว่าภาวะชบเซถูกขับเคลื่อนโดยอุปสงค์อย่างยากจะปฏิเสธ ดังนั้นพวกเขาจึงอยากเพิ่มปัจจัยเรื่องความไม่สมบูรณ์แบบลงไปในการวิเคราะห์ เพื่อปรับให้เข้ากับมุมมองเรื่องภาวะชบเซของเคนส์ และหันเหไปจากข้อสมมติเรื่องตลาดมีประสิทธิภาพสูงสุดหรือคนมีเหตุผล หรือทั้งสองอย่างรวมกัน ดังนั้น นโยบายที่มีประสิทธิภาพจึงยังคงเป็นที่ปรารถนาของนักเศรษฐศาสตร์น้ำเค็มที่จะนำมาใช้เป็นเครื่องมือต่อสู้กับภาวะเศรษฐกิจชบเซเขาอยู่ดี

แต่ทางด้านนักเศรษฐศาสตร์ที่เรียกตัวเองว่าเป็น “เคนส์ใหม่” หรือนิวเคนส์ ก็ไม่อาจทนทานต่อเสน่ห์ของแนวคิดเรื่องตลาดสมบูรณ์และมนุษย์มีเหตุผล พวกเขาพยายามทำตัวให้เบี่ยงเบนไปจากกระแสหลักของนีโอคลาสสิกมากที่สุดภายใต้ข้อจำกัดจะเป็นไปได้ นี่หมายความว่าไม่มีพื้นที่สำหรับโมเดลทั่วไป สำหรับเรื่องฟองสบู่และการล่มสลายของระบบธนาคาร ทั้งที่สิ่งเหล่านี้ยังคงเกิดขึ้นในโลกแห่งความจริง ในปี 1997-8 เกิดวิกฤตเศรษฐกิจและการเงินในเอเชีย และในปี 2002 เศรษฐกิจตกต่ำอย่างหนักในอาร์เจนตินา เหล่านี้ไม่ได้สะท้อนในความคิดหลักของพวกเขาเคนส์ใหม่เลย

แม้กระนั้น คุณอาจคิดว่าความแตกต่างทางความคิดของกลุ่มนักเศรษฐศาสตร์น้ำจืดกับน้ำเค็มอาจทำให้ทั้งสองขัดแย้งกันในเรื่องนโยบายทางเศรษฐกิจอยู่อย่างนั้น อย่างไรก็ตาม ค่อนข้างน่าแปลกใจอยู่สักหน่อยในช่วงระยะเวลาตั้งแต่ 1985 – 2007 ความขัดแย้งส่วนใหญ่ของทั้งสองฝ่ายอยู่ที่การโต้เถียงกันทางทฤษฎีมากกว่าการปฏิบัติ ผมเชื่อว่าเป็นเพราะเคนส์ใหม่ไม่เหมือนกับเคนส์เดิมซะทีเดียว กล่าวคือมันไม่ได้คิดว่านโยบายการคลัง การเปลี่ยนแปลงการใช้จ่ายของภาครัฐหรือการเก็บภาษี จะจำเป็นสำหรับการต่อสู้กับภาวะเศรษฐกิจชบเซ พวกเขาเชื่อแค่ว่านโยบายทางการเงินที่ถูกนำมาใช้โดยเทคโนโลยีที่เฟื่องฟู จะช่วยซ่อมแซมเศรษฐกิจในส่วนที่สึกหรอไปได้

ในวาระครบรอบวันคล้ายวันเกิด 90 ปีของมิลตัน ฟรีดแมน เบน เบอร์นันเก้ ที่เคยเป็นศาสตราจารย์ประจำมหาวิทยาลัยพรินซ์ตันที่เป็นพวกเคนส์ใหม่อยู่ไม่มากนักน้อย และต่อมาก็มาเป็นสมาชิกคณะกรรมการบริหารเฟด ประกาศเกี่ยวกับเหตุการณ์เศรษฐกิจตกต่ำครั้งใหญ่ต่อหน้าฟรีดแมนว่า “คุณพูดถูก เราเป็นต้นเหตุ เราต้องขอโทษมากๆ แต่ก็ขอบคุณ

เพราะมันจะไม่เกิดขึ้นซ้ำเดิมอีกแล้ว” แปลให้ชัดๆ ก็คือสิ่งที่คุณต้องการทั้งหมดในการรับมือกับวิกฤตเศรษฐกิจก็คือ เฟดที่ฉลาดขึ้น

และตราบเท้าที่นโยบายเศรษฐกิจยังอยู่ในมือของท่านปรมาจารย์กรีนสเปน ที่ปราศจากโครงการกระตุ้นแบบเคนส์ นักเศรษฐศาสตร์น้ำจืดก็ยังไม่บ่นอะไรหรอก (พวกเขาไม่เชื่อว่านโยบายการเงินจะส่งผลดีก็จริง แต่ในขณะเดียวกันก็ไม่เชื่อว่ามันจะส่งผลร้าย)

คงต้องรอให้เกิดวิกฤตอีกครั้ง ถึงจะรู้ว่าที่พวกเขาคิดมันไม่ตรงกับความเป็นจริงขนาดไหน และเศรษฐศาสตร์แบบแพงกลอสหรือแม้แต่เคนส์ใหม่จะเป็นอย่างไรต่อไป

V ไม่มีใครคาดคิดมาก่อน

ปัจจุบันนี้ในวงสนทนาเศรษฐศาสตร์อันน่าสลดหดหู่ ประโยคเด็ดส่วนใหญ่ก็คือ “ไม่มีใครคาดคิดมาก่อน” มันเป็นประโยคที่คุณพูดด้วยความคำนึงถึงความเสียหายที่อาจจะมีการคาดการณ์มาก่อน, ควรจะคาดการณ์ไว้แล้ว และอันที่จริงมีการคาดการณ์แล้ว โดยนักเศรษฐศาสตร์บางกลุ่มที่กลับถูกเย้ยหยันซ้ำเดิมความเจ็บปวด

ยกตัวอย่างเช่น การขึ้นลงอย่างรุนแรงของราคาที่อยู่อาศัย นักเศรษฐศาสตร์บางท่านที่เป็นที่รู้จักกันดีอย่างโรเบิร์ต ซิลเลอร์ (Robert Shiller) เคยพูดถึงการเกิดภาวะฟองสบู่และเตือนถึงผลอันน่าเจ็บปวดที่อาจเกิดขึ้นหากฟองสบู่แตกขึ้นมา แต่ถึงกระนั้นผู้ดำเนินนโยบายก็ยังมองไม่เห็น ในปี 2004 อลัน กรีนสเปน ประกาศว่าฟองสบู่สังหาริมทรัพย์นั้นเป็น “การบิดเบือนราคาที่ดินแรงระดับชาติ” และ “ไม่น่าจะเกิดขึ้นได้มากที่สุด” ส่วนเบน เบอร์นันก์ ก็กล่าวในปี 2005 ว่า ราคาย่านที่เพิ่มสูงขึ้นนั้น “สะท้อนพื้นฐานทางเศรษฐกิจที่แข็งแกร่ง”

พวกเขาเหล่านี้พลาดเรื่องฟองสบู่ไปได้อย่างไร พวกกันอย่างตรงไปตรงมา ดอกเบี้ยที่ต่ำอยู่เสมอ อาจเป็นส่วนหนึ่งที่อธิบายสาเหตุที่ราคาเพิ่มสูงขึ้นได้ เป็นไปได้ว่ากรีนสเปนกับเบอร์นันก์อาจจะอยากทดลองความสำเร็จของเฟดที่ตั้งเศรษฐกิจออกจากรภาวะถดถอยในปี 2001 ได้สำเร็จ การยอมรับว่าความสำเร็จนั้นส่วนใหญ่ตั้งอยู่บนการสร้างฟองสบู่ที่มากจะทำให้งานทดลองของพวกเขากร่อยเกินไป

แต่มีบางอย่างที่เกิดขึ้นนอกจากนั้นอีก – มันคือความเชื่อทั่วไปที่ว่า ฟองสบู่ไม่มีอยู่จริง ถ้าคุณกลับไปอ่านคำยืนยันของกรีนสเปนอีกครั้ง จะพบว่าสิ่งที่พบไม่ขึ้นอยู่กับหลักฐาน แต่ขึ้นอยู่กับคำประกาศก่อนหน้านี้ที่ว่า จะไม่มีฟองสบู่เกิดขึ้นในภาคอสังหาริมทรัพย์อย่างแน่นอน และนักทฤษฎีการเงินก็ยืนยันในจุดนี้ ในการสัมภาษณ์ปี 2007 ยูจีน ฟามา (Eugene Fama) บิดาแห่งข้อสมมติเรื่องตลาดมีประสิทธิภาพสูงสุด ประกาศว่า “คำว่า ‘ฟองสบู่’ ทำเอาผมแทบบ้า” และอธิบายต่อไปว่าเราสามารถไว้วางใจตลาดที่อยู่อาศัยได้ “ตลาดที่อยู่อาศัยมีสภาพคล่องน้อย แต่คนก็ยังระมัดระวังเป็นอย่างมากในการจะซื้อบ้านแต่ละที ธรรมดาว่ามันเป็นการลงทุนครั้งใหญ่ที่สุดที่แต่ละคนจะทำ ดังนั้นพวกเขาก็จะดูทุกสิ่งทุกอย่างอย่างละเอียดถี่ถ้วนและเปรียบเทียบราคา กระบวนการการตกลงราคาเป็นอะไรที่มีรายละเอียดเยอะมาก”

จริงอยู่ที่คนจะซื้อบ้านต้องเปรียบเทียบราคาอย่างระมัดระวัง นั่นหมายความว่าพวกเขาจะเปรียบเทียบราคาที่พวกเขามีกำลังจะจ่ายกับราคาย่าน แต่มันไม่ได้บอกว่าราคาย่านโดยรวมมีความเหมาะสมหรือไม่ ก็เหมือนกับเศรษฐศาสตร์ซอส

มะเขือเทศอีกนั้นแหละ เนื่องจากขอสมะเขือเทศขนาดใหญ่มีราคาสูงกว่าขอสมะเขือเทศขนาดเล็กอย่างน้อย 2 เท่า นักทฤษฎีการเงินก็เลยประกาศว่าราคาขอสมะเขือเทศนั้นถูกต้องเหมาะสมแล้ว

กล่าวโดยสรุป ความเชื่อเรื่องความมีประสิทธิภาพของตลาดการเงิน ทำให้นักเศรษฐศาสตร์หลายคนแต่ไม่ใช่นักเศรษฐศาสตร์ส่วนใหญ่ตอบสนองต่อการเกิดขึ้นของภาวะฟองสบู่ทางการเงินครั้งใหญ่ที่สุดในประวัติศาสตร์ และทฤษฎีตลาดมีประสิทธิภาพยังมีบทบาทสำคัญในการกระพือฟองสบู่ในช่วงแรก

ถึงตอนนี้ฟองสบู่ที่ไม่คาดคิดก็ได้แตกแล้ว ความเสี่ยงที่แท้ของสินทรัพย์ที่เชื่อว่าปลอดภัยถูกเปิดเผยและระบบการเงินได้แสดงความเปราะบางของมัน ความมั่งคั่งของครัวเรือนในอเมริกามูลค่า 13 พันล้านดอลลาร์ที่มลายหายไป คนตกงานกว่า 6 ล้านคน และอัตราการว่างงานขึ้นไปแตะระดับสูงสุดนับตั้งแต่ปี 1940 เป็นต้นมา เศรษฐศาสตร์สมัยใหม่จะต้องเสนอวิธีการอะไรกันเล่าในช่วงเวลาอันยากลำบากอย่างในตอนนี้อย่างไร... แล้วเราควรจะให้ใจมันได้หรือไม่

VI การทะเลาะกันเรื่องแผนกระตุ้นเศรษฐกิจ

ช่วงระหว่างปี 1985-2007 วงวิชาการเศรษฐศาสตร์มหภาคมีแต่สันติภาพจอมปลอม ค่ายน้ำจืดและน้ำเค็มไม่เคยมีแนวโน้มที่มุมมองจะปรับเข้าหากันเลย แต่มันก็เป็นช่วงเวลาแห่งความพอดีอันยิ่งใหญ่ ในช่วงที่เงินเฟ้อไม่ทำอันตรายและภาวะชบเซาก็อยู่ในเกณฑ์ที่ไม่รุนแรงมากนัก นักเศรษฐศาสตร์น้ำเค็มเชื่อว่ากองทุนสำรองระหว่างประเทศสามารถควบคุมทุกอย่างได้ แต่นักเศรษฐศาสตร์น้ำจืดไม่คิดว่าการกระทำของเฟดจะเป็นประโยชน์จริงๆ แต่พวกเขาต้องการให้ความจริงมันฟุ้งออกมาเอง

แต่วิกฤตก็ทำให้สันติภาพปลอมๆ นั้นสิ้นสุดลง ในทันใด นโยบายเชิงวิชาการที่มีข้อจำกัด, ที่ทั้งสองฝั่งอยากจะยอมรับมันไม่เพียงพออีกต่อไป และต้องการการตอบสนองทางนโยบายที่กว้างขึ้น ทำให้ข้อขัดแย้งแบบเดิมๆ กลับมาใหม่ อย่างเปิดเผยและรุนแรงกว่าที่เคยเป็นมา

ทำไมนโยบายเชิงวิชาการที่มีข้อจำกัดจึงไม่เพียงพอ... คำตอบที่รวบรวมได้ในคำคำเดียวคือ เลขศูนย์

ระหว่างที่เกิดภาวะชบเซาตามปกติ วิธีแก้ปัญหาของเฟดคือการซื้อพันธบัตรรัฐบาล (หรือหนี้ระยะสั้นของรัฐบาล) จากธนาคาร ซึ่งจะให้อัตราดอกเบี้ยของหนี้รัฐบาลลดลง นักลงทุนที่ต้องการผลตอบแทนในอัตราที่สูงกว่าก็จะย้ายไปลงทุนในสินทรัพย์อื่นๆ ทำให้อัตราดอกเบี้ยอื่นๆ ลดลงไปด้วย และตามปกติอัตราดอกเบี้ยที่ต่ำลงเหล่านี้จะค่อยๆ นำไปสู่การฟื้นฟูเศรษฐกิจ เฟดต้องจัดการกับภาวะเศรษฐกิจตกต่ำที่เกิดขึ้นในปี 1990 โดยทำให้อัตราดอกเบี้ยลดลงจาก 9% เหลือ 3% และจัดการกับภาวะเศรษฐกิจชบเซาที่เริ่มในปี 2011 โดยทำให้อัตราดอกเบี้ยลดลงจาก 6.5% เหลือ 1% และพยายามจะจัดการกับภาวะเศรษฐกิจชบเซาในปัจจุบันด้วยการลดอัตราดอกเบี้ยจาก 5.25% ให้เหลือ 0%

แต่กลายเป็นว่า 0% ก็ยังไม่ต่ำพอที่จะแก้ไขปัญหาที่เกิดขึ้น และเฟดเองก็ไม่สามารถทำให้อัตราดอกเบี้ยต่ำไปกว่า 0 อีกแล้ว ตั้งแต่ที่อัตราดอกเบี้ยเริ่มเข้าใกล้ 0% นักลงทุนก็เลิกกักตุนเงินสดมากกว่าที่จะให้กู้ยืม ดังนั้นปลายปี 2008 เมื่ออัตราดอกเบี้ยแตะระดับที่นักเศรษฐศาสตร์เรียกว่า “zero lower bound” แม้ว่าภาวะเศรษฐกิจชบเซาจะแยลงเรื่อยๆ แต่นโยบายการเงินที่เคยใช้กันมาก็ยังไม่สามารถช่วยอะไรได้

คราวนี้จะทำอย่างไรต่อไป นี่เป็นครั้งที่สองแล้วที่อเมริกาจะต้องพบกับภาวะอัตราดอกเบี้ย zero lower bound ครั้งที่แล้วคือตอนที่เกิดเศรษฐกิจตกต่ำครั้งใหญ่ทั่วโลก มีการสังเกตการณ์ว่าอัตราดอกเบี้ยระดับต่ำนี้ ทำให้เคนส์หันมาสนับสนุนการใช้จ่ายภาครัฐให้มากขึ้น เมื่อนโยบายการเงินใช้การไม่ได้และไม่สามารถชักจูงให้ภาคเอกชนใช้จ่ายได้มากขึ้น ภาครัฐต้องเข้ามาสนับสนุนเศรษฐกิจแทน การกระตุ้นทางการคลังคือคำตอบแบบเคนส์ สำหรับสภาวะย่ำแย่ทางเศรษฐกิจที่เรา กำลังเผชิญอยู่

ความคิดแบบเคนส์ที่แฝงอยู่ในนโยบายเศรษฐกิจภายใต้การบริหารงานของรัฐบาลโอบามา ทำให้นักเศรษฐศาสตร์น้ำจืดหัวฟัดหัวเหวียง สำหรับ 25 ปีที่พวกเขาทนกับความพยายามของเฟดที่จะจัดการเศรษฐกิจ แต่การกลับมาของเคนส์อย่างเต็มรูปแบบเป็นอะไรที่ต่างออกไปอย่างสิ้นเชิง ย้อนกลับไปปี 1980 ลูคัส แห่งมหาวิทยาลัยชิคาโก เคยเขียนว่า เศรษฐศาสตร์แบบเคนส์ช่างน่าหัวเราะ “ในการสัมมนาการวิจัย ไม่มีใครพูดถึงทฤษฎีแบบเคนส์กันอย่างจริงจังอีกแล้ว คนฟังเขาก็ได้แต่ขุบขิบและหัวเราะคิกคักกัน” สุดท้าย การยอมรับว่าเคนส์ถูกต้องอาจจะเป็นเรื่องที่น่าอายจนเกินไป

และเช่นเดียวกับโคแครนแห่งชิคาโก ที่ทลายแนวคิดที่ว่า การใช้จ่ายภาครัฐจะช่วยบรรเทาภาวะชบเซาล่าสุดนี้ได้ เขาประกาศว่า “มันไม่อยู่ในส่วนที่ใครจะมาสอนนักศึกษาามาตั้งแต่ยุค 1960 แล้ว พวกนั้น (แนวคิดแบบเคนส์) เป็นเหมือนนิทานก่อนนอนที่ถูกพิสูจน์มาแล้วว่าผิด มันช่วยปลอบใจได้มากในเวลาที่เคร่งเครียดเพื่อที่จะให้เรากลับไปสู่โลกนิทานเหมือนที่เราเคยฟังตอนเด็กๆ แต่มันก็ไม่ได้ผิดน้อยลงกว่าเดิม” (การที่โคแครนไม่เชื่อว่ายังมี “ใคร” สอนแนวคิดแบบเคนส์อยู่ ทั้งที่ความจริงยังมีการสอนอยู่ทั้งในพรินซ์ตัน, เอ็มไอที และฮาร์วาร์ดนั้น เป็นสัญญาณที่บ่งชี้ว่าการแตกแยกระหว่างน้ำจืดกับน้ำเค็มนั้นลึกซึ้งเพียงใด)

ในขณะที่นักเศรษฐศาสตร์น้ำเค็ม ที่ได้ปลอบใจตัวเองด้วยความเชื่อที่ว่า การแบ่งแยกอันยิ่งใหญ่ในแนวคิดเศรษฐศาสตร์มหภาคกำลังปรับไปในทางเดียวกันมากขึ้น กลับต้องช็อกเมื่อพบว่าแท้จริงแล้วนักเศรษฐศาสตร์น้ำจืดไม่เคยฟังอะไรเลยสักอย่างเดียว นักเศรษฐศาสตร์น้ำจืดที่ตีเตียนแผนการกระตุ้นเศรษฐกิจนั้น ดูเหมือนไม่ใช่นักวิชาการที่ได้ชั่งน้ำหนักข้อโต้แย้งของเคนส์และมองว่ามันไม่เพียงพอ แต่กลับดูเหมือนเป็นพวกที่ไม่รู้ซะมากกว่าว่า เศรษฐศาสตร์แบบเคนส์พูดถึงอะไรบ้าง เป็นพวกที่ปลุกความหลงผิดก่อนยุค 1930 ขึ้นมาใหม่ด้วยความเชื่อที่ว่าพวกเขา กำลังพูดอะไรใหม่ๆ ที่เจ๋งมาก

ไม่ใช่แค่แนวคิดของเคนส์เท่านั้นที่ดูเหมือนจะถูกลืม แบรด เดอลอง แห่งมหาวิทยาลัยแคลิฟอร์เนีย เบิร์กลีย์ ได้แสดงความเสียใจต่อ “การล่มสลายทางปัญญา” ของสำนักชิคาโก ซึ่งจุดยืนโดยรวมตอนนี้ก็ปฏิเสธแนวคิดของมิลตัน ฟรีดแมนเช่นกัน ฟรีดแมนเชื่อว่าการทำให้เศรษฐกิจมีเสถียรภาพควรต้องใช้นโยบายของเฟดมากกว่าการเปลี่ยนแปลงการใช้จ่ายของภาครัฐ แต่เขาก็ไม่เคยยืนยันว่าการเพิ่มขึ้นของการใช้จ่ายภาครัฐไม่สามารถเพิ่มการจ้างงานได้ ที่จริงถ้าอ่านสรุปแนวคิดของฟรีดแมนในช่วง 1970 เรื่อง “กรอบทางทฤษฎีสำหรับการวิเคราะห์ทางการเงิน” จริงๆ แล้ว สิ่งที่น่าสนใจคือประเด็นที่ว่ามันคล้ายกับแนวคิดของเคนส์แค่ไหน

แน่นอน ฟรีดแมนไม่เคยเห็นด้วยกับความคิดที่ว่าภาวะตกงานครั้งยิ่งใหญ่สะท้อนความสมัครใจที่จะลดการทำงานของแรงงาน หรือความคิดที่ว่าภาวะชบเซาทางเศรษฐกิจนั้นแท้จริงแล้วเป็นผลดีต่อเศรษฐกิจ แต่นักเศรษฐศาสตร์น้ำจืดรุ่นปัจจุบันต่างหากที่เป็นเจ้าของความเห็นทั้งสองอย่างนี้ เคซี มุลลิแกน (Casey Mulligan) บอกว่าภาวะการว่างงานที่สูง เป็นผลเนื่องมาจากแรงงานเลือกที่จะไม่ทำงานเอง “แรงงานเผชิญกับแรงจูงใจทางการเงินที่สนับสนุนให้พวกเขาไม่ต้องทำงาน.....การลดลงของการจ้างงานอธิบายได้จากการลดลงของอุปทานแรงงาน (ความต้องการทำงานของคน) และลดลงจาก

อุปสงค์สำหรับแรงงาน (จำนวนคนงานที่ผู้จ้างต้องการจ้าง)" มูลิแกนแนะนำว่าโดยทั่วไปที่แรงงานเลือกที่จะว่างงานต่อไป เพราะมันทำให้ได้รับการช่วยเหลือพิเศษเรื่องการผ่อนผันหนี้สินต่างๆ และโคแครนก็ยังประกาศว่าอัตราการว่างงานที่สูง แท้จริงแล้วเป็นสิ่งที่ดี "เราควรจะมีภาวะชบเซาแบบนี้บ้าง คนที่ใช้เวลาทั้งชีวิตในการตอกตะปูในเนวาดาต้องทำงานอย่างอื่นบ้าง"

โดยส่วนตัว ผมคิดว่านี่มันบ้ามาก แต่ต้องการให้ช่างไม้ย้ายออกจากเนวาดา เราถึงกับต้องให้เกิดการว่างงานมหาศาลทั่วประเทศเลยหรือ ใครจะสามารถอ้างอย่างจริงจังได้ว่าที่เราสูญเสียตำแหน่งงาน 6.7 ล้านตำแหน่งนี้ เป็นเพียงแค่ว่าคนอเมริกันต้องการทำงานน้อยลง แต่ก็หนีไม่พ้นหรอกที่นักเศรษฐศาสตร์น้ำจืดจะพบว่าตัวเองติดกับอยู่ในทางตัน ถ้าคุณเริ่มจากข้อสมมติที่ว่ามนุษย์มีเหตุมีผลโดยสมบูรณ์และตลาดมีประสิทธิภาพพออย่างสมบูรณ์แบบแล้วละก็ คุณก็ต้องสรุปว่าการว่างงานคือความสมัครใจของแรงงาน และบอกว่าภาวะเศรษฐกิจตกต่ำก็เป็นสิ่งที่น่าพึงปรารถนาอยู่แล้ว

แม้ว่าวิกฤตจะทำให้ให้นักเศรษฐศาสตร์น้ำจืดดูไม่มีเหตุผลไปเลย แต่มันก็ทำให้นักเศรษฐศาสตร์น้ำเค็มต้องหันมาตรวจสอบตนเองมากขึ้นเช่นกัน กรอบคิดของพวกเขาที่แตกต่างไปจากของสำนักชิคาโกนั้น ทำให้ต้องพิจารณาถึงทั้งความเป็นไปได้ของการว่างงานโดยไม่สมัครใจและมองว่ามันเป็นสิ่งที่ไม่ดี

แต่โมเดลแบบเคนส์ใหม่ที่ครอบคลุมการสอนและการทำวิจัยอยู่ในขณะนี้ สมมติว่ามนุษย์มีเหตุมีผลโดยสมบูรณ์และตลาดการเงินก็มีประสิทธิภาพโดยสมบูรณ์ ถ้ามีวิกฤตอย่างในปัจจุบันเกิดขึ้นมาในโมเดล พวกเคนส์ใหม่ก็จะถูกบังคับให้ต้องหาปัจจัยเหลวไหลขึ้นมาอ้างเป็นเหตุผลที่การใช้จ่ายภาคเอกชนลดลงชั่วคราวอย่างไม่ชัดเจน (ผมทำอย่างนั้นไว้บ้างแล้วในงานของผมเอง) และถ้าการคิดวิเคราะห์สถานการณ์ปัจจุบันของเราอยู่บนฐานของปัจจัยเหลวไหลเช่นนี้ เราจะมั่นใจในการพยากรณ์ของโมเดลที่บอกว่าต่อไปจะเป็นอย่างไรได้แค่ไหนกัน

สรุปว่าสภาวะเศรษฐกิจมหภาคไม่ดี แล้ววิชาชิพนักเศรษฐศาสตร์จะไปทางไหนต่อจากนี้...

VII ข้อบกพร่องและข้อขัดแย้ง

วงการเศรษฐศาสตร์เริ่มมีปัญหาเนื่องจากนักเศรษฐศาสตร์ถูกล่อลวงด้วยความคิดที่ว่าระบบตลาดสมบูรณ์แบบและไม่มี ความขัดแย้ง ถ้าวิชาชิพเศรษฐศาสตร์อยากจะถูกซื้อเสียกลับคืนมา ก็จะต้องยอมรับแนวคิดที่เป็นจริงมากกว่านี้ ว่าแม้เศรษฐกิจระบบตลาดจะมีความดีงามหลายอย่าง แต่มันก็ยังมีข้อบกพร่องและข้อขัดแย้งอยู่ ชาวดีก็คือเราไม่ต้องเริ่มต้นจากศูนย์ เพราะแม้แต่ในยุครุ่งเรืองของเศรษฐกิจระบบตลาด ก็ยังมีความสำเร็จมากมายที่ภาวะเศรษฐกิจจริงนั้น เบี่ยงเบนออกไปจากอุดมคติในทฤษฎี คราวนี้ก็จะเกิดอะไรขึ้นต่อไปละ .... อันที่จริง มันก็กำลังเกิดขึ้นอยู่ นั่นก็คือ เศรษฐศาสตร์ที่มีข้อบกพร่องและข้อขัดแย้งเริ่มขยับตำแหน่งแห่งที่ของตัวเอง จากที่เคยอยู่นอกวงโคจรของการวิเคราะห์ทางเศรษฐกิจเข้ามาสู่ศูนย์กลางมากขึ้น

มีตัวอย่างเกี่ยวกับเศรษฐศาสตร์ที่ผมมีในใจที่พัฒนาได้ค่อนข้างดีไว้แล้ว เป็นสำนักคิดที่เรียกว่าการเงินเชิงพฤติกรรม (behavioral finance) ผู้เชี่ยวชาญในแนวทางนี้เน้นอยู่ 2 เรื่อง เรื่องแรก นักลงทุนในโลกแห่งความเป็นจริงมีน้อยนักที่จะ ใช้จ่ายนักลงทุนที่คิดคำนวณอย่างเป็นเหตุเป็นผลเหมือนที่ทฤษฎีที่ว่าตลาดมีประสิทธิภาพสูงสุดบอกไว้ เวลาตลาดขาขึ้น อย่างไม่รู้เหตุผลและตกใจอย่างไม่ทราบสาเหตุแน่ชัด ส่วนใหญ่ก็จะมีพฤติกรรมแห่ตามกันไป เรื่องที่สอง แม้ว่ามีหลายคน

พยายามคิดคำนวณให้ดีก่อนตัดสินใจ แต่บ่อยครั้งก็พบปัญหาเกี่ยวกับความไว้วางใจ, ความน่าเชื่อถือ และสินทรัพย์ค้ำประกันที่มีอยู่อย่างจำกัด ทำให้ต้องมีพฤติกรรมแห่ตามกันอยู่ดี

ประเด็นแรก แม้อยู่ในช่วงที่รุ่งเรืองของข้อสมมติที่ว่าตลาดมีประสิทธิภาพสูงสุด แต่กลับเห็นได้ชัดว่านักลงทุนในโลกความเป็นจริงไม่ได้มีเหตุมีผลเหมือนดังที่โมเดลปัจจุบันสมมติไว้ ครั้งหนึ่งลาร์รี่ ซัมเมอร์ส (Larry Summers) เคยประกาศไว้ในรายงานทางการเงินว่า “มองไปรอบๆ มีแต่คนโง่ทั้งนั้น” แล้วเป็นคนโง่แบบไหนกันล่ะที่เรากำลังพูดถึงกันอยู่ (จริงๆ แล้วในงานวิชาการจะเรียกคนโง่อย่างน่าพิงชั้นหน่อยว่า “แมงเม่า”) การเงินเชิงพฤติกรรมที่สร้างขึ้นจากแนวคิดเรื่องที่ว่ากว้างกว่าที่เรียกว่าเศรษฐศาสตร์พฤติกรรม พยายามตอบคำถามโดยเชื่อมโยงความไม่มีเหตุผลที่เห็นได้ชัดของนักลงทุนกับอคติในการรับรู้ของมนุษย์ที่คุ้นเคยกันดี อย่างเช่นแนวโน้มที่เราจะใส่ใจกับการสูญเสีย มากกว่าการได้มาในจำนวนที่เท่ากัน หรือแนวโน้มที่จะเดาอะไรเอาจากตัวอย่างไม่กี่ตัวอย่าง (เช่น สมมติว่าราคาบ้านเพิ่มสูงขึ้นหลายปีที่ผ่านมา ดังนั้นราคามันก็จะต้องขึ้นอีกแน่ๆ)

ยูจีน ฟาม่า ผู้สนับสนุนทฤษฎีตลาดที่มีประสิทธิภาพสูงสุด ปฏิเสธข้อมูลหลักฐานของนักการเงินพฤติกรรมว่าเป็นเพียง “ของแปลก” ที่ไม่มีความสำคัญอะไร จนกระทั่งเกิดวิกฤต นั่นก็ถือเป็นการรักษาจุดยืนที่ยากลำบาก หลังจากที่ฟองสบู่ขนาดใหญ่ในปัจจุบันแตกและทำให้ให้เศรษฐกิจต้องมาสงบอยู่ได้ท่าของมัน ฟองสบู่ที่นักเศรษฐศาสตร์พฤติกรรมอย่างไร เบิร์ต ซิลเลอร์ แห่งเยล ได้เคยเชื่อมโยงเข้ากับเรื่อง “ภาวะเฟื่องฟูอย่างไรเหตุผล” และเคยวินิจฉัยได้อย่างแม่นยำว่าจะเกิด

ประเด็นที่สอง สมมติว่ามีคนโง่จริงๆ คนพวกนี้จะมีผลมากแค่ไหน มิลตัน ฟรีดแมนตอบไว้ในรายงานอันทรงอิทธิพล ปี 1953 ของเขาว่า “ไม่มากนักหรอก ... นักลงทุนที่ฉลาดจะทำเงินได้ด้วยการเข้าซื้อเมื่อนักลงทุนที่โง่เทขาย และขายเวลาที่คนโง่ซื้อ และนั่นก็จะเป็นวิธีสร้างเสถียรภาพให้กับตลาดเอง แต่นักการเงินพฤติกรรมสายที่สองแย้งว่าที่ฟรีดแมนพูดนั้นไม่จริงเลย เพราะตลาดการเงินบางครั้งก็ไร้เสถียรภาพมาก และตอนนี้ก็ดูเหมือนว่าเรื่องนี้ยากจะปฏิเสธเสียด้วย แน่หนอนว่า รายงานวิจัยที่ทรงอิทธิพลมากที่สุดในสายนี้ก็คืองานที่ตีพิมพ์ในปี 1997 ของ อังเดร ชเลเฟอร์ (Andrei Shleifer) แห่งมหาวิทยาลัยฮาร์วาร์ด และโรเบิร์ต วิชนี (Robert Vishny) แห่งชิคาโก ที่ใช้กลับมาสู่เรื่องเดิมที่ว่า “ตลาดจะไม่มีเหตุมีผลได้นานกว่าที่คุณจะรอดพ้นจากการล่มสลาย” พวกเขาชี้ว่านักเก็งกำไรไร้ความเสี่ยง (arbitrageurs) ที่มักจะซื้อตอนที่หุ้นราคาถูกและขายตอนที่หุ้นราคาแพงนั้นล้วนแต่ต้องการเงินทุน และการที่ราคาสินทรัพย์ดิ่งลงเหวอย่างรุนแรง แม้จะไม่มีเหตุผลทางด้านปัจจัยพื้นฐานเลยก็ตาม ก็มีแนวโน้มทำให้เงินที่ไหลเข้ามาลงทุนลดลง ผลลัพธ์ก็คือเงินทุนที่ “ฉลาด” (smart money) จะถูกบังคับให้ไหลออกไปจากตลาด และราคาก็อาจจะหม่นม่นดิ่งลงไปอีก

การแพร่กระจายของวิกฤตการเงินรอบปัจจุบันดูเหมือนเป็นการสาธิตตัวอย่างความหายนะของความไร้เสถียรภาพทางการเงิน แนวคิดทั่วไปที่อยู่ภายใต้โมเดลความไร้เสถียรภาพทางการเงินก็ได้รับการพิสูจน์มาแล้วว่าเกี่ยวเนื่องอย่างสูงกับนโยบายเศรษฐกิจ การเน้นไปที่การลดลงของเงินทุนของสถาบันการเงินช่วยแนะแนวการดำเนินนโยบายของรัฐหลังจากที่เลห์แมน (Lehman) ล่มสลาย และมันดูเหมือน (ไขว้กันไว้) ว่าการดำเนินนโยบายเหล่านี้จะช่วยป้องกันการล่มสลายทางการเงินที่ใหญ่กว่านี้ได้สำเร็จ

แล้วเศรษฐศาสตร์มหภาคล่ะ? เหตุการณ์ที่เกิดขึ้นในปัจจุบันก็ได้พิสูจน์ให้เห็นโดยสรุปแล้วว่า ความคิดที่ว่าภาวะซบเซาเป็นการตอบสนองที่เหมาะสมในการเปลี่ยนแปลงพัฒนาการทางเทคโนโลยีนั้นเป็นความคิดที่ผิด มุมมองของเคนส์เป็น

ทางเดียวที่พอฟังขึ้นไม่มากก็น้อย แม้ว่าโมเดลมาตรฐานของเคนส์ใหม่จะไม่มีพื้นที่สำหรับวิกฤต อย่างที่เรากำลังประสบกันอยู่ เพราะว่าโมเดลนี้โดยทั่วไปยอมรับแนวคิดกระแสหลักของภาคการเงินที่ว่าตลาดมีประสิทธิภาพสูงสุด

แต่ก็ยังมีข้อยกเว้น มีงานชิ้นหนึ่งที่ไม่ได้คิดค้นโดยใครที่ไหนอื่น นอกเสียจาก เบน เบอร์นันเก้ และมาร์ค เกริเตอร์ (Mark Gertler) แห่งมหาวิทยาลัยนิวยอร์ก ที่เน้นว่าการมีสินทรัพย์ค้ำประกันไม่เพียงพอสามารถกีดขวางความสามารถทางธุรกิจในการระดมทุนและลงทุน งานอีกชิ้นหนึ่งที่เกี่ยวข้องตีพิมพ์โดยเพื่อนร่วมงานที่พรินซ์ตันของผมเอง โนบุฮิโร คิโยทาคิ (Nobuhiro Kiyotaki) และจอห์น มัวร์ (John Moore) แห่งมหาวิทยาลัยเศรษฐศาสตร์แห่งลอนดอน (London School of Economics) เสนอว่าราคาของสินทรัพย์อย่างอสังหาริมทรัพย์สามารถลดลงจากวงจรรูปภาพที่ตัวเองสร้าง และส่งผลให้ระบบเศรษฐกิจโดยรวมถดถอยได้ แต่จนถึงปัจจุบัน ผลกระทบของการเงินที่ไม่ทำงานไม่ได้อยู่ที่หัวใจของเศรษฐศาสตร์ แม้แต่เศรษฐศาสตร์แบบเคนส์เองก็ตาม ชัดเจนว่าสถานการณ์นี้ต้องเปลี่ยนแปลง

VIII การรับเคนส์เข้ามาสู่อ้อมกอดอีกครั้ง

ในขณะนี้ผมคิดว่านักเศรษฐศาสตร์ควรทำสิ่งเหล่านี้ อันแรกพวกเขาต้องรับให้ได้กับการเผชิญหน้ากับความจริงที่ไม่ง่ายเลย ว่า ตลาดการเงินอยู่ห่างไกลจากคำว่าสมบูรณ์แบบ หากมันขึ้นอยู่กับความหลงผิดและความบ้าของผู้คน ประการที่สอง พวกเขาต้องเปิดใจ (ยากมากสำหรับกลุ่มคนที่ยังหัวเราะเยาะและนิทาเคนส์) ที่จะยอมรับว่าเศรษฐศาสตร์แบบเคนส์ยังเป็นกรอบคิดที่ดีและเป็นเหตุเป็นผลที่สุดสำหรับการวิเคราะห์ภาวะเศรษฐกิจซบเซาและตกต่ำ ประการที่สาม พวกเขาต้องพยายามผสมผสานความเป็นจริงของการเงินเข้ากับเศรษฐศาสตร์มหภาคให้ได้

นักเศรษฐศาสตร์ทั้งหลายคงพบว่าการเปลี่ยนแปลงเหล่านี้มันรบกวนจิตใจมากๆ คงต้องใช้เวลาอีกนานก่อนที่จะมีวิธีการใหม่ทางการเงินและเศรษฐศาสตร์มหภาคที่น่าเสนอลักษณะที่ชัดเจน, สมบูรณ์และสวยงามอย่างวิธีของนีโอคลาสสิกที่ใกล้เคียงความเป็นจริงมากกว่าเดิม นักเศรษฐศาสตร์บางคนอาจจะมีเหตุผลที่ยึดติดกับแนวคิดแบบนี้โอคลาสสิก ถึงแม้ว่ามันจะล้มเหลวในการอธิบายเหตุผลในการเกิดวิกฤตเศรษฐกิจทั้งสามยุคที่ผ่านมา ในตอนนี้ดูเหมือนว่าถึงเวลาที่จะหวนคิดถึงคำพูดของ เอช. แอล. เม็งเคิน (H.L. Mencken) ที่ว่า “วิธีแก้ปัญหาต่างๆ สำหรับมนุษย์มีอยู่ตลอดเวลา แบบดูดี, แบบเชื่อก็ได้ และแบบผิดๆ”

เมื่อเราพูดถึงภาวะเศรษฐกิจซบเซาและตกต่ำซึ่งเป็นปัญหาของคนทุกคน นักเศรษฐศาสตร์จำเป็นจะต้องล้มวิธีแก้ที่ดูดีแต่ผิดพลาด วิธีที่สมมุติว่ามนุษย์ทุกคนมีเหตุมีผลและตลาดทำงานอย่างสมบูรณ์แบบ วิสัยทัศน์ใหม่ที่อุบัติขึ้นขณะที่มืออาชีพกำลังคิดใหม่เกี่ยวกับรากฐานของวิชาชีพตัวเองอาจยังไม่กระจ่างแจ้ง มันไม่จำเป็นจะต้องดูสะสวยสวยงาม แต่เราคาดหวังกันได้ว่าอย่างน้อยมันจะถูกต้อง อย่างน้อยก็ส่วนหนึ่ง.